

Türkiye’de Hayvan Hakları Mücadelesi Yürüten Sivil Toplum Örgütlerinin Instagram Kullanımları: HAÇİKO, HAYKOD ve HAYTAP Örneği*

Instagram Usage of Non-Governmental Organizations Advocating for Animal Rights in Türkiye: The Case of HAÇİKO, HAYKOD and HAYTAP

Selçuk ÇETİN**

Araştırma Makalesi Research Article

Başvuru Received: 22.04.2024 ■ Kabul Accepted: 20.07.2024

ÖZ

Hayvan hakları son yılların dikkat çeken toplumsal meselelerinden bir tanesidir. Tıpkı insan hakları gibi hayvan haklarının da gözetilmesine yönelik belirgin bir akademik literatür oluşmuştur. Hayvan haklarını merkezine alan pek çok sivil toplum örgütü hem dünyada hem de Türkiye’de etkin olmaya başlamıştır. Özellikle yeni iletişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması ve yurttaşların bu platformlara aktif katılımı ile birlikte örgütler geniş kamulara ulaşmak için bu mecralara yönelmiştir. Örgütler, bu mecralarda kamusal farkındalık yaratmak, bir yasal düzenlemenin uygulanmasını ya da düzenlenmesini sağlamak, toplumun dikkatini hayvanlarla ilgili meselelere çekmek, maddi destek elde etmek, aktivist faaliyetlere insanları eklemlenmek gibi amaçlarla sosyal medya ortamlarına yönelmektedirler. Bu çalışmada hayvan hakları için çaba sarf eden üç örgütün (HAÇİKO, HAYKOD ve HAYTAP) bir sosyal medya uygulaması olarak Instagram kullanım pratikleri nicel ve nitel içerik analizi ile ortaya konulmuştur. Çalışmada hayvan hakları konusunda Türkiye’de pek çok yasal eksikliklerin bulunduğu, kamu otoritelerinin görev ve sorumluluklarını yerine getiremedikleri tespit edilmiştir. Örgütlerin Instagram kullanımında benzerlikler olduğu gibi farklılaşmaların da bulunduğu ortaya konulmuştur. HAYTAP’ın bu mecraı diğer örgütlere göre daha yoğun ve aktif bir şekilde kullandığı, kurumsal iş birliği çalışmalarının ön planda olduğu, HAÇİKO’nun aktivist faaliyetlere daveti daha çok önemsendiği, HAYKOD’un ise bu mecraı kaynak artırma aracı olarak gördüğü tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayvan Hakları, Yeni İletişim Teknolojileri, Sivil Toplum Örgütleri, Sosyal Medya, Instagram.

ABSTRACT

Animal rights is one of the social issues that has attracted attention in recent years. Just like human rights, there has been a significant academic literature on the observance of animal rights. Many non-governmental organizations focusing on animal rights have become active both in Turkey and around the world. Especially with the widespread usage of new communication technologies and the active participation of citizens in these platforms, organizations have turned to these channels to reach large publics. Organizations turn to social media environments for purposes such as raising public awareness, ensuring the implementation or regulation of a legal arrangement, drawing public attention to animal-related issues, obtaining financial support, and involving people in activist activities. In this study, the usage practices of Instagram as a social media application of three organizations (HAÇİKO, HAYKOD and HAYTAP) that strive for animal rights were revealed through quantitative and qualitative content analysis. The study found that there are many legal issues regarding animal rights in Turkey and that public authorities fail to fulfill their duties and responsibilities. It was revealed that there are similarities as well as differences in the usage of Instagram by organizations. It was found that HAYTAP uses this medium more intensively and actively than other organizations, corporate collaboration activities are at the forefront, HAÇİKO’s invitation to activist activities is more significant, and HAYKOD sees this medium as a means of fundraising.

Keywords: Animal Rights, New Communication Technologies, Non-Governmental Organizations, Social Media, Instagram.

* Bu çalışmanın hayvan hakları ile ilgili kuramsal çerçevesi CİSEM2023 sempozyumunda sunulan “Türkiye’de Siyasal Partilerin Siyasal İletişim Stratejilerinde İnsan Dışı Yaşamın Yeri” başlıklı bildirinin gözden geçirilip genişletilmesi ile oluşturulmuştur.

Giriş

İnsan dışı yaşama dair akademik kavrayış pek çok farklı isim ile anılmaktadır. Bu kavrayış kimi zaman insan haklarının bir benzerini vurgulamak için hayvan hakları ile anılabilmektedir. Kimi zaman hayvan özgürleşmesi, kimi zaman ise hayvan savunuculuğu gibi isimlerin kullanıldığı söylenebilir. Bu kavramların kesişim noktası temelde insan dışı yaşamın bir değere sahip olduğudur. Biz bu çalışmada hayvan hakları kavramını kullanmayı tercih ettik. İçinde bulunduğumuz son yüzyılda insanın dışındaki varlıkların da bir değere sahip olması gerektiğini söyleyen ve bunu da hak kavramıyla açıklayan araştırmacılar bulunmaktadır (Waldau, 2011, s. 3). Bu isimlerden birisi olan Donaldson ve Kymlicka'ya göre (2016, ss. 11-13) tarihsel olarak hayvan sömürü düzeninde köklü bir değişim yaşanmamıştır. Hayvanlara yönelik muamelenin adalet ve insan haklarının temel prensipleri ile doğrudan ilişkilendirilerek yeni bir ahlaki çerçeve geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu anlayışa göre, hayvanlar tıpkı insan haklarında olduğu gibi ihlal edilemez haklara sahiptir. Hayvanların varoluşu insanlara hizmet etmek değildir; her birinin ahlaki önemi ve öznel değeri bulunmaktadır. İnsanlar ve hayvanlar arasındaki ilişki "efendi-köle" ilişkisinden azade eşit bir ilişkidir.

Günümüzde bu eşit ilişkiyi merkezine alan pek çok Sivil Toplum Örgütü (STÖ) ortaya çıkmaya başlamıştır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sayısı binleri aşan çeşitli dernek, STÖ bulunmaktadır. Elbette bu derneklerin bir kısmı sadece ismen varlık göstermektedir ve bu çalışmada teorize edilen anlayışın uzağında bulunmaktadır. Bu araştırmada Türkiye çapında faaliyet gösteren ve hayvan haklarını merkezine alan STÖ'lerin bir sosyal medya uygulaması olarak Instagram üzerinde dolaşıma soktukları içerikler analiz edilmiştir.

Sosyal medya ortamları sivil toplum örgütlerine pek çok imkân vermektedir. Bunların başında geniş toplum kesimlerine ulaşmak gelmektedir. Nitekim bugün Türkiye'de milyonlarca insan sosyal

medya uygulamalarını kullanmaktadır. Örgütler, sosyal medya ortamlarını yürüttükleri toplumsal mücadele bağlamında kamusal farkındalığı sağlamak için yoğun bir şekilde kullanmaktadır (Guo ve Saxton, 2014, ss. 73). Buna göre herhangi bir sorun karşısında kamuoyunu bilgilendirmek, harekete geçmelerini sağlamak, aktivist faaliyetlerinin duyurusunu yapmak ve sürece insanları eklemlmek için çaba sarf etmektedirler. Sosyal medya ortamları ayrıca örgütlerin varlıklarını ve bağımsızlıklarını sürdürmek için çeşitli iş birlikleri yürüttükleri ve tekil bireylerden maddi destek topladıkları platformlardır ve bu açıdan oldukça işlevseldir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde hayvan hakları konusu teorik açıdan incelenmiştir. Bu başlıkta insan-hayvan ilişkisinde eşitlikçi kurulmayan dinamiklerin felsefi arka planı irdelenmiştir. Hisseden varlıklar olarak hayvan sömürüsünün endüstriyel yapı ile olan ilişkisi ve bir toplumsal mücadele olarak hayvan haklarının ortaya çıkma sürecine mercek tutulmuştur. Çalışmanın ikinci kısmında Türkiye'de hayvanın durumuna dair hukuksal düzenlemeler ve aksaklıkları üzerine bir değerlendirme sunulmuştur. Üçüncü ve son bölümde ise amaçlı örneklem doğrultusunda seçilen örgütlerin bir sosyal medya uygulaması olarak Instagram'da dolaşıma soktukları içeriklerin nicel ve nitel içerik analizi yapılmıştır.

Hayvan Hakları

İnsan dışı yaşamın temel meselelerinden bir tanesi türçülüğe karşı mücadele ile kendini göstermektedir. En öz ifadesiyle türçülük "*bir veya daha fazla türe ait olarak sınıflandırılmayanların haksız yere dezavantajlı bir şekilde değerlendirilmesi veya muamele görmesidir*" (Horta, 2010, s. 247). Buna göre, ekolojik sistemde insanın türsel varlığı tüm yaşam üzerinde en yüksek mertebededir. İnsan, en yüksek mertebede olduğu için de insanın çıkarları için insan dışı varlıkların sömürüsü meşruiyet zemini bulabilir. Bu düşünme biçiminin beslendiği kaynaklar irdelendiğinde aydınlanma felsefesi ve düşünürlerini vurgulamak gerekecektir. Aydınlanma felsefesinin akılcılığı

ve sanayi devrimi arasındaki yakınsamayı da göz önünde bulundurmak oldukça önemlidir. Bu bağlamda bilimsel devrimlerin belirleyici etkisini görmek gerekecektir.

Kopernik ile ilk kez doğanın fizik ile anlaşılacağı ortaya konulmuştur. Galileo'nun ifadesiyle yeni bilim eskiyi tasfiye ederek egemen bir form haline gelmiştir. Artık tüm bilim, dünyayı fizik kuralları ile anlamaya çalışmış hem fen bilimleri hem de sosyal bilimler tüm yaşamı ölçülebilir/nicelleştirilebilir bir şekle dönüştürmüştür (Fazlıoğlu, 2004, s. 9). Bilimdeki bu yeni gelişmeler aydınlanma felsefesinin temelini oluşturmaktadır. Bir aydınlanma düşünürü olarak Descartes'in felsefesi bu bağlamda öncü kaynaklardandır. Nitekim, hayvan meselesi ile türcülüğü kesiştiren nokta Descartes'in felsefesinde karşılık bulmaktadır. Bugün, hayvan sömürsünün meşruiyetinin kaynağını araştıran hayvan hakları savunucuları ilk olarak Descartes'in felsefesi ile hesaplaşma yoluna giderler. Dekartçı kartezyen felsefede insan düşünme yetisine sahip bir varlık, diğer türler ise bu özellikleri barındırmayan bir makineye benzetilir (Ergün, 2020, s. 444). Bu anlayışa göre, her varlık bir maddeden meydana gelmektedir ve mekanik ilkelere tabiidir. Ancak bu mekanik ilkeler insan söz konusu olduğunda bir ruha kavuşur. İnsanın bir ruha sahip olması onu diğer varlıklardan ayırtan bir yere ya da konuma yerleştirir. Descartes, *Yöntem üzerine Konuşma* isimli kitabının beşinci kısmında hayvanın durumunu ayrıntılı bir şekilde ortaya koyar. Adeta bir laboratuvar incelemesine tabi tutar. Bedeni meydana getiren iç organların işleyişini açıklar. İnsanın akli yetilere sahip olduğu, bedensel hareketlerinin bu akli gerekçelerle kavranacağını ifade eder. Oysa ki hayvanların bedensel devinimlerinin akli bir karşılığı bulunmamaktadır. Dilsiz, duyma yetisine sahip olmayan ya da akli melekeleri yerinde bulunmayan bir insanın bedensel hareketlerinin muhakkak bir mantığı bulunmaktadır. Ancak hayvanlar bu durumdan müstesnadır. Hayvanların bazı eylemlerinin büyük ustalık göstermiş olması insanı şaşırtmamalıdır. Zira hayvanların bazı hususlarda ustaca eylemlerde bulunması insan ile

mukayese edilemez. Durum sadece doğanın onları o şekilde üretmesi ile anlaşılacaktır. Nasıl ki insanın üretimi olan bir saat insandan daha iyi -dakikçe-zamanı bize gösteriyorsa bazı hayvanların ustaca hareketlerde bulunması hayvanlar alemindeki doğanın bir eseridir (Descartes, 2010, s. 90-95). Descartes'e göre, hayvanlar birer makine gibidir. Ne haz duyar ne acı hissederler. Vücutlarından bir yerinin kesilmesi ve bu eylem sonrası hayvanların aşırı reaksiyon göstermeleri acı çektikleri anlamına gelmemektedir (Singer, 2018, s. 305-306). Benzer şekilde bir aydınlanma düşünürü olan Kant'ın çalışmalarında da türcü bakış açısının izlerini görmek mümkündür. Kant'a göre hayvanlar insani amaçlar için araç olarak görülür bu nedenle bağımsız bir değere sahip değildirler. İnsandan farklı olarak öz bilinçten yoksundurlar. Bu nedenle insanların hayvanlara karşı doğrudan görevleri bulunmamaktadır. İnsanın hayvana karşı görevi dolaylı görevlerdir. Örneğin bir köpek sahibine uzunca bir süre sadakatle hizmet etmiş ise sahibi de o köpek işlevsiz hale gelse bile ona bakarak "görevini" yerine getirmiş olur. Eğer bir köpek herhangi bir işlevi yerine getiremiyorsa sahibinin onu öldürmesi herhangi bir etik ihlale yol açmaz (Kant, 1997, s. 212). Dolayısıyla bilince sahip olmayan bir varlığın işlevsel olamaması katledilmesini de meşru hale getirebilir. Ancak burada Kant'ın beklentisi hayvanı katletmeyerek şefkat gösterilmesidir. Yine de burada insani amaçlar söz konusudur zira hayvana karşı acımasız olanın insana karşı da katı olabilme ihtimali bulunmaktadır. Dolayısıyla hayvan hakları hareketi uzunca bir süre bireysel vicdan ve bireysel etik ile ilişkili olmanın çok ötesinde bir hareket olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim hayvan hakları hareketi daha siyasal ve ekonomik gerekçelerle radikal toplumsal dönüşümü işaret etmekte ve insanların hayvanlar üzerindeki tahakkümünü sorgulayan bu türcülükle mücadeleyi takip etmektedir (Wenzer, 2000, s. 36). Türcülüğe karşı mücadele eden kimi felsefeciler özellikle ahlak felsefesi üzerine çalışmalar yürüten araştırmacılar acı üzerinde durmaktadır (Regan, 2007, s. 10). Hayvanları hak öznesi olarak kabul etmenin temeli acı çeken varlıklar olmalarına dayandırılmaktadır (Ertan, 2015, s. 383). Nitekim

hayvanların acı çektiği gerçeği Amerika Birleşik Devletleri'ndeki *Laboratuvar Hayvanlarında Ağrının Tanınması ve Hafifletilmesi Komitesi* tarafından da ortaya konulmuştur. Buna göre tüm memeli canlılar ve dahi kemirgenler acıyı hisseden varlıklardır (National Library of Medicine, 2009). Buna göre "*hayvanlar birer makine değildir, acı çeken varlıklardır ve acı çekmelerinin ahlaki anlamı vardır*" (Donaldson ve Kymlicka, 2016, ss. 11).

Hayvan sömürsünün önemli tarihsel uğraklarından birisi de endüstri devrimi sonrası tarım ve hayvancılıkta yaşanan dönüşümdür. Öyle ki, modern yaşamın tarihi endüstri devrimi ile başlatılırsa tarımda yaşanan devrimi de vurgulamak gerekecektir. Endüstri devrimi tarımda önemli "ilerlemeleri" meydana getirmiştir. Geçtiğimiz yüzyılda üretim yoğun bir şekilde artmış, bilimsel keşiflerle insanın doğa üzerindeki hakimiyeti neredeyse sınırsız olanaklar vaat eder hale gelmiştir (Childe, 1958, s. 9). İnsanlık tarihi boyunca hayvanlar besin, ulaşım ve evcil hayvan olarak kullanılmaya başlanmıştır (Baumans, 2004, s. 64). Endüstri öncesi toplumların aile çiftliklerinde yaşayan hayvanlar, günümüzde fabrika ortamında kesimhaneye gideceği zamanı beklemektedir. Örneğin, küçük bir alanda yaşamak zorunda kalan piliçler "*şiddet, yamyamlık ve öngörülemezlik doğurur*" bunun önüne geçmek için de hayvanların doğasında bulunun bazı özellikleri yok edilmeye çalışılır. Örneğin gagaları kesilir. Bir buzağı, etinin daha lezzetli olması için küçük bir alana hapsedilir, hareket etmesi engellenmeye çalışılır. Kas gelişimi engellendiği için etinin yumuşak kalması sağlanmış olur. Etinin rengi istenildiği gibi olsun diye saman yemesi engellenir (Ritzer, 2011, s. 168-170). Bu bağlamda 1980'li yıllarla özellikle Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da deney hayvanlarına özgürlük, tüm hayvanat bahçelerinin kapatılması, endüstriyel hayvancılığın yasaklanması gibi çeşitli toplumsal hareketler görünür hale gelmiştir. Ortaya çıkan bu yurttaş inisiyatifleri kamu politikalarının dönüştürülmesi üzerinde de etki yaratmaya başlamıştır. Günümüzde bu toplumsal hareketler güçlenmeye devam etmektedir. Sadece endüstriyel hayvancılık değil aynı zamanda hayvan meselesinin radikal eleştirisinin yapıldığı

görülmektedir. Hayvanların bir özne olarak kabul edilmeleri bireylere etik yükümlülüklerini hatırlatmaktadır. Bu etik yükümlülüğünün önemlisi vejetaryen ve vegan yaşam tarzının desteklenmesi ile kendini göstermektedir (Francione, 2020, s. 10). Türkiye'de de batıdakine benzer şekilde hayvan hakları hareketi yükselmeye, kendine taraftar bulmaya ve kamu politikaları üzerinde etki etmeye başlamıştır.

Türkiye'de Hayvanın Durumu

Hayvan haklarına dair bir çerçeve çizilirken öncelikle hukuksal durumu göz önünde bulundurmak gerekecektir. Hem dünyada hem de Türkiye'de hukuk, insanı merkeze almaktadır. Üstelik insanların üstün birer varlık hayvanların ise insan haklarına benzer haklara sahip olmasını beklemek hümanist algıların ve alışkanlıkların değiştirilmesi ile mümkün olabilir. Bu da insanın yer yüzündeki konumundan feragat etmesi ile gerçekleşebilir. Bu algıları değiştirmek de oldukça güçtür (Köybaşı, 2022, s. 351). Dolayısı ile meseleyi ele alırken bu zorluğu vurgulamak gerekecektir.

Türkiye'de hayvan haklarını ele alırken onu çevrenin durumu içerisinde ele almak yerinde olacaktır. Çünkü çevre sorunları insanın ve hayvanın refahını da etkileyen bir yere sahiptir. Bu bağlamda Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56. maddesi çevre ile ilgili düzenlemeyi yapması açısından dikkat çekicidir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982): "*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir...*" Anayasanın bu maddesi önemli bir konuya dikkat çekmektedir. O da insanların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına yaptığı vurgudur. Her ne kadar bu madde insanı merkeze alan bir yaklaşımı vurguluyor olsa da vatandaşlara çevre sağlığını koruması açısından ödevler yüklemektedir. Çevre sağlığının korunması bu bağlamda tüm yaşamı ilgilendiren yönüyle önemli bir hale gelmektedir. Nitekim çevre politikasının işlevi sadece havayı, suyu, toprağı, bitki örtüsünü ve hayvan varlığını kirlenmeye karşı korumaktan ibaret değildir. Aynı zamanda anayasada da geçtiği üzere çevreyi

geliştirmeyi de içermektedir (Aybay, 2016, s. 366-367). Her ne kadar insani amaçlar söz konusu olsa da böylesi bir gelişim hayvanın refahı açısından da fırsat yaratmaktadır. Nitekim Türkiye'de hayvan haklarının gelişimine paralel olarak kapsamlı bir dönüşüm yaşanmıştır. 2004 yılında yasalaşan 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu bu konudaki en dikkat çeken kanun olmuştur. Buna göre hayvanları korumak çağdaşlığın bir göstergesi olarak ele alınmıştır. Kanunun amacı ise şu şekilde açıklanmıştır (Hayvanları Koruma Kanunu, 2004):

Hayvanların rahat yaşamlarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek, hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine karşı en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamaktır.

Bu kanun şimdiye dek dağınık halde bulunan ve hayvan haklarını gözetken temel bir metin haline dönüşmüştür. Batılı örnekleri ile kıyaslandığında Türkiye'de bulunan bu metin, ülkenin koşulları göz önünde bulundurulduğunda hayvan hakları açısından ilerici bir adım olarak değerlendirilebilir. Ancak uygulamada yeterli mesafenin kat edilemediğine dair endişeler bulunmaktadır. Örneğin, belediyelerin hayvan barınaklarında olumsuzluklar mevcuttur. Hayvanların tecrit edildiği, bakımsızlık ve ihmal gibi nedenlerle acı çektikleri bir gerçekliktir (Keleş vd., 2015, ss. 471). Tüm bunlar yasal düzenlemeler mevcut olsa dahi uygulamada sorunların olduğunu göstermektedir.

Bugün Türkiye'nin önemli meselelerinden bir tanesi de sokakta yaşayan hayvanların durumudur. Bu sorun işaretlenirken iki yönlü bir yaklaşımla ele almak doğru olacaktır. Birincisi evcilleştirilmiş hayvanların doğal yaşam alanlarından kopararak bir süre sonra sokağa terk edilmesi etik bir sorundur. Sahibinin bakımına bağımlı olduğu için sokağa terk edilen bir hayvan, barınak sorunu yaşamakta, etolojisine uygun bir yaşam sürememekte, yeterli beslenememekte ve pek çok sağlık sorunu ile karşılaşmaktadır (Tamzok vd., 2013, ss. 248). Böylesi bir durum hayvan sahiplerinin hayvanlar üzerindeki etik sorumluluğunu yerine getirmedeği sonucunu çıkarmamızı sağlayabilir. Bu

sorun hem dünyada hem de Türkiye'de oldukça yaygın bir haldir. Sorunun bir diğer yönü ise yerel yönetimlerin sorumluluklarını yerine getirmesinde yaşanan problemlerdir. Oysa ki, Hayvanları Koruma Kanunu'nun 4. maddesinin J bendinde yerel yönetimler, sahihsiz hayvanları korumakla yükümlü kılınmıştır (Hayvanları Koruma Kanunu, 2004). Ancak bu konuda da yeterli aşama kaydedilemediği görülmektedir. Özellikle sahihsiz köpeklerin yaşamını sürdürülebilir kılmanın yolu büyük ölçüde sıradan yurttaşların bakımına kalmış gibidir. İlgili kurumların sokak hayvanlarının refahını sağlamakta yetersiz kaldığı görülmektedir. Türkiye bu konuda dünyada dikkat çeken bir konumda bulunmaktadır. Modern yaşam, insanların kent merkezinde yığılmasına neden olmuştur. Günümüz kentlerinin insani yerleşim açısından nüfusu kentlerin taşıma kapasitesini aşmıştır. Sermayenin büyük kent merkezlerini meydana getirmesi küresel bir eğilim olarak varlığını güçlü bir şekilde devam ettirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun verileri de bu durumu doğrulamaktadır. Türkiye'de sermayenin akışı üç kentte yoğunlaşmıştır. İstanbul, Ankara ve İzmir Türkiye ekonomisinin %46'sını oluşturmaktadır. Bu durum ülkede yaratılan servetin neredeyse yarısını teşkil etmektedir (TÜİK, 2022). Ekonomik yaşamın büyük şehirlerde yoğunlaşması insan nüfusunun da buralara akmasını sağlamıştır. İstanbul, nüfusu itibarıyla dünyanın en kalabalık 15. şehri konumundadır. Ankara ise bu sıralamada 77. sırada gelmektedir (World Population Review, 2024). Bu haliyle İstanbul Avrupa'nın en kalabalık şehridir. Kentlerin nüfusu yoğunlaştıkça buralarda yaşayan hayvanların sayısında da niceliksel bir artış meydana gelmiştir. Bu niceliksel artış beraberinde pek çok sorunu da getirmektedir. Hayvanların bakımı, aşılması, beslenmesi gibi durumlar katlanarak sürmektedir. Sıradan yurttaşların bu canlıların bakımını sağlamakta yetersiz kalmaları iklim koşullarının zorlayıcı olduğu dönemlerde hayvanların aç kalma riskiyle karşı karşıya kalmalarına, doğaları gereği saldırganlaşmalarına yol açabilmektedir. Kent merkezlerinde ve çeperlerinde bu gibi durumlar birer vaki'dir. Türkiye bu sorunu yoğun bir şekilde yaşamaktadır. Bu sorunların en başında da kuduz vakalarındaki

artış ile kendini göstermektedir. Türkiye'de "kuduz riskli temas" önemli bir halk sağlığı sorunudur. Büyük ölçüde köpeklerden kaynaklanmaktadır ve sorunun çözümü için kurumlar arası iş birliği şarttır. Türkiye çiçek hastalığı gibi sorunları çözmeyi başarmış ancak kuduz konusunda başarılı olamamıştır (Nesanır, 2006, s. 202). Nitekim Türkiye kuduz açısından dünyada endemik bölgelerden birisi konumundadır. Yılda yaklaşık 250 bin kuduz riskli temas bildirimi yapılmakta, yılda 1-2 kuduz vakası yaşanmaktadır. Kuduz vakalarının en önemli kaynağı köpeklerin ısırması ile insanlara geçmesidir (Sağlık Bakanlığı, 2023). Hayvan hakları açısından değerlendirildiğinde hayvanların popülasyonlarını kontrol için birçok strateji bulunmaktadır. Ancak yöntem her ne olursa olsun etik bakış açısı terk edilmeden hayvanların acı çekmesinin ya da öldürülmelerinin önlenmesi gerekmektedir (Voslárvá ve Passantino, 2012, ss. 102). Türkiye'nin hayvanlar konusunda içinde bulunduğu karmaşık durum, hayvan hakları örgütlerinin güçlenmesini sağlamıştır. Bugün Türkiye'de 2.000'den fazla hayvanları koruma derneği ya da örgütü bulunmaktadır. Özellikle yeni iletişim teknolojileri sayesinde geniş kitlelere ulaşmayı başaran bu örgütler hayvanların kentlerden toplanması, öldürülmesi gibi oluşturulmaya çalışılan kamuoyu baskısına karşı hak temelli mücadele yürütmeye ve farkındalık oluşturmaya devam etmektedirler.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada Türkiye'de hayvan hakları mücadelesi yürüten örgütlerin bir sosyal medya uygulaması olan Instagram kullanımı analiz edilmektedir. Instagram son yıllarda oldukça popüler hale gelen bir sosyal medya platformudur. Kurulduğu yıldan 2 milyar kullanıcı sayısına 11,2 yıl gibi bir sürede ulaşmıştır. Türkiye, 57,1 milyon kullanıcı sayısı ile dünyada en fazla Instagram hesabı bulunan 5. ülke konumundadır (Statista, 2024). Hem popüler bir platform olması hem de Türkiye'de kullanıcıların bu mecralara aktif katılımı nedeniyle Instagram araştırma nesnesi olarak tercih edilmiştir. Buna göre hayvan hakları örgütlerinin bu mecraı kullanım pratikleri, benzerlikleri, farklılıkları ortaya konularak betimleyici bir araştırma yapılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme ve Sınırlılıkları

Çalışmanın araştırma evrenini Türkiye'de hayvan hakları mücadelesi yürüten sivil toplum örgütleri oluşturmaktadır. Türkiye'de ulusal ve yerel düzeyde hayvan savunusu yürüten çok sayıda STÖ ve dernek bulunmaktadır. Ancak tüm örgütleri incelemek mümkün olmadığı için amaçlı örneklem tekniğine başvurulmuştur. Amaçlı örneklem, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur (Yıldırım ve Şimşek, 2018, ss. 118). Amaçlı örneklem tekniği ile ulusal çapta faaliyetlerini yürüten, sosyal medya uygulamalarını aktif olarak kullanan üç örgüt seçilmiştir. Bu örgütler HAÇİKO(@hacikoderneği), HAYKOD (@haykod1955) ve HAYTAP(@haytap) isimli STÖ'lerdir.

Türkiye'de hayvan haklarına dair geniş kapsamlı mücadele yürüten örgütlerin başında HAYTAP gelmektedir. HAYTAP'ın açılımı "Hayvan Hakları Türkiye Aktif Güç Birliği Platformu" olarak bilinmektedir. 2008 yılında tüzel kişiliğini kazanan örgüt, insanı diğer türlerle birlikte yaşayan bir tür olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle insanın diğer türlerden üstün olduğu anlayışını reddetmektedir. İnsanların sahip olduğu tüm haklardan diğer canlıların da yararlanması gerektiğini savunur. Bu durumu da olağan bir hal olarak değerlendirir (HAYTAP, 2024).

Son yıllarda hayvan hakları için mücadele yürüten ve dikkat çeken örgütlerden birisi de HAÇİKO'dur. HAÇİKO'nun açılımı "Hayvanları Çaresizlik ve İlgisizlikten Koruma Derneği" olarak bilinmektedir. 2010 yılında Ömür Gedik tarafından kurulmuştur. Hayvanları konuşamayan dünya ortakları olarak gören örgüt, hayvan haklarının ilgili yasa ve düzenlemelerde olması gerektiği gibi yer alması için çalışmaktadır (HAÇİKO, 2022).

Modern Türkiye'nin öncü örgütlerinden bir tanesi olan HAYKOD, 1955 yılında kurulmuş bir dernektir. HAYKOD'un açılımı "Hayvanları Koruma Derneği" olarak bilinmektedir. Kurulduğu 1955 yılından bu

yana faaliyetlerine devam etmektedir. Türkiye'nin ilk hayvan barınma tesisi HAYKOD öncülüğünde kurulmuştur. Örgüt ağırlıklı misyonunu "hayvanların yaşam haklarının sağlanması ve korunması" olarak ifade etmektedir (HAYKOD, 2022).

Araştırmanın sınırlılığını ise 2023 yılının son 3 ayı oluşturmaktadır. Üç örgütün 1 Ekim 2023 – 31 Aralık 2023 tarihleri içerisinde dolaşıma soktuğu tüm içerikler, analiz birimi olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde toplanan veriler, tipik kalıpların ve özelliklerin neler olduğunu tanımlamak ve incelenen içerik nitelikleri arasındaki önemli ilişkileri belirlemek için kullanılır. Kategoriler ve kurallar kavramsal ve teorik olarak sağlamsa ve güvenilir bir şekilde uygulanıyorsa çalışmanın sonuçlarının geçerliliği artmaktadır (Riffe vd., 2005, ss. 3).

Araştırmacı kodlama tablosunu farklı zamanlarda kendisi iki kez, iletişim alanında doktora ünvanına sahip bir araştırmacıya ise bir kez kodlatarak araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini ölçmüştür. Ön analiz sonrasında belirsizlikler giderilerek nihai tabloya ulaşılmıştır. Kodlama işlemi sonrasında kodlayıcılar arasındaki uyum %95,3 olarak hesaplanmıştır. Kodlama tablosu oluşturulurken belli başlı kriterler göz önünde bulundurulmuştur. Konu kategorisi üç aylık araştırma döneminde örgütlerin dolaşıma soktukları 596 adet Instagram paylaşımından yola çıkılarak araştırmacı tarafından çıkarılmıştır. Nitekim içerik analizinde konular analiz biriminden yola çıkılarak oluşturulabilmektedir. Bunun dışında yer alan kategoriler oluşturulurken ilgili literatür gözetilerek belli başlı çalışmalar ele alınmış, hayvan hakları savunusu yürüten örgütler için uyarlanmıştır (Vegh; 2013, Çetinkaya ve Cılızoğlu, 2016; McNutt; 2018, Şivil ve Yengin; 2021, Dondurucu, 2022; Shaw vd. 2022).

Liste 1

Kodlama Listesi

Konu	
Bilgilendirme	Hayvanlara yönelik STÖ'nün yürüttüğü bilgilendirici içerikleri ifade etmektedir
Suç duyurusu	Hayvana yönelik kabul edilmesi mümkün olmayan davranışlara karşı hukuki mücadeleyi ifade etmektedir
Destek talebi	Hayvanlar için takipçilerden çeşitli destekleri ifade etmektedir (örn: Hayvanlara karşı doğru davranışlar, bir eyleme katılım, beğeni, bağış istemi vb.)
Hayvan tedavisi	Çeşitli olumsuzluklarla karşı karşıya kalan hayvanların tedavi süreçlerini ifade etmektedir
Örgüt tanıtımı/reklamı	STÖ'nün hedef kitlelerine kendini anlattığı çeşitli tanıtım ve reklam faaliyetlerini ifade etmektedir
Hayvan sahiplendirme	Tekil bireylerin hayvan barınaklarından hayvan sahibi olması yüreklendirilmektedir
Savaş karşıtlığı	Savaşların insan ve hayvanlar üzerinde yaratmış olduğu olumsuzluklara karşı farkındalığı ifade etmektedir
Yarışma	STÖ'nün farkındalığı artırmaya yönelik düzenlemiş olduğu yarışmaları ifade etmektedir
Kurumlarla iş birliği/kampanya	STÖ'nün çeşitli şirket ve kurumlarla yürüttüğü kampanya ve iş birliklerini ifade etmektedir
Vejetaryen/vegan yaşam tarzı	Vejetaryen: Hayvan eti tüketiminin sonlandırılmasına yönelik farkındalık çalışmalarını ifade etmektedir/ Vegan: Hayvansal hiçbir ürünün tüketilmemesini ifade etmektedir.
Kutlama	Önemli tarihi dönemeçleri ifade etmektedir (örn: hayvanları koruma günü gibi)
Anma	Bir kurucu, lider, önderi anma mesajlarını ifade etmektedir (örn: Atatürk gibi)

Hayvan kısırlaştırma	Hayvan popülasyonunun artışına karşı hayvan kısırlaştırmanın değeri ve önemini ifade etmektedir.
Teşekkür	Farklı kurum/kuruluş ve kişilerin örgütlere yaptığı bağışları ifade etmektedir
Barınaklarda hayvan yaşamı	Örgütlerin barınaklarından dolaşıma soktukları çeşitli içerikleri ifade etmektedir
Biçimsel yapı	
Link	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki internet bağlantılarını ifade etmektedir
Çoklu gönderi	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki bir paylaşım içerisindeki birden fazla içeriğin aynı anda paylaşılmasını ifade etmektedir
Video	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki video paylaşımını ifade etmektedir
Fotoğraf/görsel	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki fotoğraf ya da diğer görsel unsurları ifade etmektedir (afiş, poster vb.)
Tepkinin Yönü	
Siyaset kurumu	Hayvanların maruz kaldığı olumsuzluklara karşı siyaset mekanizmasını etkileme çabalarını ifade etmektedir (bir yasanın, kanunun geçirilmesi gibi)
Tekil bireyler	Sıradan insanların hayvanlara uyguladığı kabul edilmeyen davranışların afişe edilmesi, soruna dikkat çekilmesi ve ilgili kurumları harekete geçiren aktivist eylemleri ifade etmektedir
Belediyeler	Hayvanları korumakla yükümlü olan belediyelerin görev ve sorumluluklarının hatırlatılması ve harekete geçmesini sağlamaya yönelik eylemleri ifade etmektedir
Çevrimiçi faaliyetler	
Eylem çağırısı	Hayvan aktivizmi/hayvan savunusu için çağırısı ifade etmektedir
E-dilekçe/İMza	Hayvanlara karşı yaşanan olumsuzluklara karşı dijital imza ya da dilekçe toplamayı ifade etmektedir
Bağış Toplama	STÖ'nün dijital yolla kaynak artırma faaliyetlerini ifade etmektedir
Haritalama	Hayvanların karşı karşıya kaldığı olumsuzlukların yeri ya da mekanını ifade etmektedir
Etkileşim düzeyi	
Beğeni/görüntüleme	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki toplam beğeni sayısını ifade etmektedir
Yorum	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki toplam yorum sayısını ifade etmektedir
Mesajın tonu	
Olumlu	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki pozitif duyguları, ifadeleri kapsamaktadır
Olumsuz	Dolaşıma sokulan içeriklerdeki negatif duyguları, ifadeleri kapsamaktadır
Nötr	Dolaşıma sokulan içeriklerde pozitif ya da negatif ifade içermeyen paylaşımları kapsamaktadır
Hak mücadelesinde hayvanlar	
Hayvanın türü	STÖ'nün dolaşıma soktuğu içeriklerde hangi hayvanlara yer verdiğini ifade etmektedir

Örgütlerin kurumsal bileşenleri	
Çalışma alanı	STÖ'nün çalışma alanı hakkında bilginin mevcudiyetini ifade etmektedir
Tarihçe	STÖ'nün tarihçesini ifade etmektedir
Misyon	STÖ'nün misyonunu ifade etmektedir
Vizyon	STÖ'nün vizyonunu ifade etmektedir
Değerler ve hedefler	STÖ'nün değerler ve hedeflerini ifade etmektedir
Yönetici mesajı	STÖ'nün yönetici mesajını ifade etmektedir
Slogan	STÖ'nün sloganını ifade etmektedir

Kaynak: Vegh; 2013, Çetinkaya ve Cılızoğlu, 2016; McNutt; 2018, Sivil ve Yengin; 2021, Dondurucu, 2022; Shaw; 2022.

Çalışmada aşağıda yer alan soruların yanıtları bulunmaya çalışılmıştır:

1. Örgütler hangi konularda paylaşım yapmaktadırlar?
2. Birsosyal medya uygulaması olarak Instagram'ın özelliklerini ne derece kullanmaktadırlar?
3. Bir toplumsal soruna dikkat çekmek için sosyal medyayı aktivist faaliyetlerin bir aracı haline ne derece dönüştürebilmişlerdir?
4. Sivil toplumun doğasına uygun olarak toplumsal bir soruna karşı tepkinin yönünü nasıl ele almışlardır?
5. Örgütler takipçilerini sosyal medyada etkileşimci bir düzeye taşıyabilmişler midir?

Bulgular

Çalışma kapsamında 01.10.2023-31.12.2023 tarihleri arasında HAÇİKO, HAYKOD ve HAYTAP'ın içeriklerinin bulguları serimlenmiştir.

Tablo 1

Örgütlerin Instagram Sayfasının Genel Görünümü

Instagram hesabı	HAÇİKO	HAYKOD	HAYTAP
Takipçi sayısı	51.633	3.426	267.003
Takip edilen sayısı	214	296	212
Toplam gönderi sayısı	5.502	1.552	12.270

Amaçlı örneklemimiz içerisinde yer alan STÖ'ler içerisinde en çok takipçisi bulunan örgüt HAYTAP'tır. HAYTAP aynı zamanda en çok paylaşım yapan örgüt olarak dikkat çekmektedir. HAYKOD örneklem içerisinde 296 ile en çok sayıda kişiyi ya da kurumu takip eden örgüt olarak ön plana çıkmıştır.

Kurumsal iletişimin belli başlı bileşenleri bulunmaktadır. Bu bileşenler sosyal medya uygulamalarına da dahil edilmek durumundadır. Örgütlerin ana sayfaları kurumsal yüzünü ifade etmektedir. Böylece takipçiler bu kurumsal hesapların ana sayfalarına eriştiklerinde örgüt hakkında bilgi sahibi olabilirler. Yukarıdaki tablo 2 analiz edildiğinde her üç örgütün de bu açıdan oldukça yetersiz olduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Tablo 2

Örgütlerin Kurumsal Bileşenlerinin Görünümü

Bileşen	HAÇİKO	HAYKOD	HAYTAP
Çalışma Alanı	Evet	Evet	Evet
Tarihçe	Hayır	Hayır	Hayır
Misyon	Hayır	Hayır	Hayır
Vizyon	Hayır	Hayır	Hayır
Değerler ve Hedefler	Hayır	Hayır	Hayır
Yönetici Mesajı	Hayır	Hayır	Hayır
Slogan	Hayır	Hayır	Evet

Tablo 3

Araştırma Dönemindeki Paylaşımlar

HAÇİKO		HAYKOD		HAYTAP		TOPLAM	
n	%	n	%	n	%	n	%
104	17,45	42	7,05	450	75,50	596	100,0

Örgütlerin inceleme dönemi göz önünde bulundurulduğunda toplamda 596 adet paylaşım yaptıkları tespit edilmiştir. Bu paylaşımların önemli bir kısmı Türkiye'de en çok tanınan ve bilinen hayvan hakları örgütü olan HAYTAP (%75,5) tarafından yapılmıştır. Onu sırasıyla HAÇİKO (%17,4) ve HAYKOD (%7,04) takip etmektedir.

Tablo 4

Biçimsel Yapı

Biçimsel Yapı	HAÇİKO	HAYKOD	HAYTAP
	n	n	n
Link	2	47	92
Çoklu gönderi	12	2	50
Video	62	32	232
Fotoğraf/görsel	63	13	628

Bir sosyal medya uygulaması olarak Instagram'ın biçimsel özelliklerinin kullanımı açısından bir değerlendirme yapıldığında HAÇİKO ve HAYTAP açısından benzer sonuçlara ulaşıldığını söylemek mümkündür. Her iki örgüt de bu mecra özelinde fotoğraf/görsel paylaşımını ön plana çıkarmışlardır. Instagram üzerinde bir paylaşım (post) üzerinden sağa kaydırmalı bir şekilde on adet farklı içerik paylaşımı yapılmaktadır. Bunu çoklu gönderi olarak ifade etmek mümkündür. Platformun bu özelliğini HAYTAP yoğun bir şekilde kullanmıştır. Instagram ilk çıktığı dönemlerde fotoğraf paylaşım platformu olarak dikkat çekmiştir. Bu özelliğini sonraki yıllarda geliştirerek reels gibi video ekleme özellikleri eklemiştir. Tüm örgütler platformun bu özelliğini kullanmıştır. Ayrıca çeşitli linkler yoluyla platform dışı yönlendirmeler yapılarak örgütün dikkat çekmek istediği konuya takipçiler yönlendirilmiştir.

Sosyal medya ortamlarının önemli özelliklerinden bir tanesi de etkileşimdir. Bu özellik, örgütlerin dolaşıma soktukları içeriklerin takipçiler tarafından

Tablo 5

Etkileşim Düzeyi

Etkileşim Düzeyi	HAÇİKO	HAYKOD	HAYTAP
	n	n	n
Beğeni/görüntüleme	79.954	51	882.990
Yorum	9.185	1.030	33.655

değerlendirilmesi biçiminde ele alınabilir. Paylaşılan içeriklere beğeni almak örgütlerin hedeflerinden bir tanesidir. Böylece görünürlükleri artmaktadır. Ayrıca dolaşıma sokulan içeriklerin takipçiler tarafından yorumlanması etkileşim düzeyini artırmaktadır. Her üç örgütün de inceleme dönemindeki paylaşımları göz önünde alındığında HAYKOD'un yeterli düzeyde beğeniye ulaşamadığı, takipçilerin dikkatini çekemediği söylenebilir. Hem HAÇİKO'nun hem de HAYTAP'ın platformu etkin bir şekilde kullandığı, katılımcıları etkileşime teşvik ettiği bulgulanmıştır.

Örgütlerin paylaştıkları konular açısından bir analiz yapıldığında bir farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Bu örgütler içerisinde HAÇİKO'nun en çok paylaştığı konu suç duyurusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayvana şiddet gibi olayların afişe edildiği suç duyurusu ile kamu otoriteleri harekete geçirilmeye, takipçilerin tepkisi toplanmaya çalışılmaktadır. HAYKOD'un en çok paylaştığı konu ise destek talebi şeklinde kendini göstermektedir. Bu mecrayı yoğun bir şekilde maddi kaynak artırımını olarak kullandıkları söylenebilir. HAYTAP ise kurumlarla iş birliği ya da kurumlar yürüttükleri kampanyaların duyurusuna daha sık yer vermişlerdir. HAYTAP'ın Türkiye'nin en bilinen hayvan koruma örgütlerinden bir tanesi oluşu bu durumu anlaşılır kılmaktadır. Şirketler HAYTAP'ın imajından faydalanarak kendilerini hayvan korumaya duyarlı şirketler olarak göstermektedirler. Örneğin hayvan mamalarının dağıtımının yapılması için GETİR ile anlaşılması,

MİGROS gibi Türkiye'nin marka bilinirliği yüksek olan perakende şirketleri ile yürüttükleri iş birlikleri belirgin bir şekilde dolaşıma sokulmuştur.

Bilgilendirici içerikler yoluyla örgütler yürüttükleri faaliyetler hakkında bilgiler verdiği gibi hayvanlara dair (bakımı, tedavisi vs.) pek çok farklı konularda enformasyon aktarma yoluna gitmişlerdir. Örgütlerin bir halkla ilişkiler uygulaması olarak kendilerini tanıttığı ya da reklamlarını yaptıkları içerikler ürettikleri de bulgulanmıştır. Bu konuda HAYTAP'ın diğer örgütlerden ayrıştığı söylenebilir.

Her üç örgütün de hayvanları koruma altına aldıkları barınakları mevcuttur. Bu barınaklar aracılığı ile sahibi bulunmayan hayvanların tekil bireyler tarafından sahiplenilmesine yönelik içerikler üretildiği söylenebilir. Türkiye'nin son yıllardaki sahibi bulunmayan ve sokakta yaşamaya terk edilen hayvanlarının sayısındaki artış göz önünde bulundurulduğunda barınaklardan hayvan sahiplenilmesinin değeri ön plana çıkarılmaya çalışılmıştır.

Çalışmada dikkat çekici bulgulardan bir tanesi de hem savaş karşıtı içeriklerin hem de vejetaryen/vegan yaşam tarzının HAYTAP tarafından üretilmesidir. 7 Ekim 2023 tarihinde meydana gelen İsrail-Filistin çatışmalarının şiddetinin artması karşısında HAYTAP tepkisel paylaşımlarda bulunmuştur. Sadece insan hakları açısından sınırlı olmayan ve hayvanların yaşam alanlarını da olumsuz yönde etkileyen savaşa karşı tepkisel bir duruş sergilendiği söylenebilir. Vejetaryen ya da Vegan yaşam tarzının desteklenmesi ise hayvan koruma örgütleri açısından oldukça anlaşılır bir durumdur. HAYTAP dolaşıma soktuğu içeriklerde pazartesi günleri, etsiz pazartesi paylaşımları yaparak hayvan eti tüketiminin azaltılmasına yönelik bir farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Yine örgüt acısız kesim derneği ile yürüttüğü iş birliği içerisinde hayvanların en az acı ile kesilmesine yönelik bir farkındalık oluşturmaya çalışmaktadır.

Tablo 6

Paylaşılan Konular

Konu	HAÇİKO		HAYKOD		HAYTAP	
	n	%	n	%	n	%
Bilgilendirme	10	9,62	0	0	46	10,22
Suç duyurusu	19	18,27	0	0	12	2,67
Destek talebi	17	16,35	20	47,62	28	6,22
Hayvan tedavisi	4	3,85	1	2,38	18	4,00
Örgüt tanıtımı/reklamı	1	0,96	5	11,90	28	6,22
Hayvan sahiplendirme	5	4,81	0	0	3	0,67
Savaş karşıtlığı	1	0,96	0	0	11	2,44
Yarışma	0	0	0	0	4	0,89
Kurumlarla iş birliği/kampanya	0	0	0	0	52	11,56
Vejetaryen/vegan yaşam tarzı	0	0	0	0	13	2,89
Kutlama	13	12,50	3	7,14	3	0,67
Anma	3	2,88	2	4,76	27	6,00
Hayvan kısırlaştırma	0	0	1	2,38	0	0
Teşekkür	1	0,96	3	7,14	0	0
Barınaklarda hayvan yaşamı	15	14,42	0	0	21	4,67

Tablo 7
Çevrimiçi Faaliyetler

Çevrimiçi Faaliyetler	HAÇİKO		HAYKOD		HAYTAP	
	n	%	n	%	n	%
Eylem çağrısı	17	16,35	2	4,76	7	1,56
E-dilekçe/İmza	5	4,81	0	0	8	1,78
Bağış toplama	22	21,15	35	83,33	47	10,44
Haritalama	20	19,23	0	0	9	2,00

Sosyal medya ortamlarının önemli özelliklerinden bir tanesi de STÖ'ler açısından aktivist faaliyetlere davettir. Bunun için de eylem çağrısında bulunmaktadırlar. Örneklem içerisindeki örgütler içerisinde bu konuya en çok dikkat çeken örgüt HAÇİKO olmuştur. Sosyal medya ortamlarında yer, gün ve zaman verilerek sokaktaki aktivizme takipçiler davet edilmektedir. Örneğin sokakta yaşayan hayvanların toplanıp öldürülmesi talebine karşı "Hayvanları Koruma Kanunu" hatırlatılarak hak savunusuna insanlar davet edilmektedir. E-imza yoluyla ise hayvanların sorunlarına karşı dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. Siyasal, sosyal ve toplumsal pek çok hadisede bu ortamların kullanımının başlıca bir aktivizm olduğunu hatırlamak gerekecektir (Sivitanides ve Shah, 2011, ss. 2). Aktivizmin dijital yönelimi olarak ifade edebileceğimiz bu yaklaşım geleneksel aktivizme kıyasla daha fazla sayıda insanı toplumsal protestoya dahil edebilmekte, çeşitli yeni araçların kullanımıyla birlikte daha önce görülmemiş bir etki yaratılabilmektedir (Jordana ve Dorothy, 2019).

STÖ'ler bu platformları hayvanların sorunlarına dikkat çekmek amacıyla kullandıkları gibi bağış toplama mecrası olarak da görmektedirler. Hatta bağış/mama desteği için kaynak artırımı her üç örgüt açısından da oldukça önemli bir çevrimiçi faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Haritalama yoluyla ise bir hayvanın maruz kaldığı olumsuzluk, yaralanma, yol ortasında kalma gibi durumlarda yer belirleme koyularak hayvana yakın bir lokasyonda bulunan insanların harekete geçirilmesi sağlanmaya çalışılır.

Olumlu mesajlar üç örgüt açısından da daha fazla paylaşılmıştır. Örneğin tedavisi tamamlanmış bir hayvan, hayvan barınağında koşuşturan bir köpek ve bu gibi paylaşımlara eklenen pozitif duyguları harekete geçirici melodiler biçiminde paylaşımlar yapıldığı söylenebilir. Olumsuz mesajlar ile de hayvan hak ihlalleri, yasal eksiklikler biçiminde özetlenebilecek paylaşımlar yapıldığı söylenebilir. Nötr mesajlar ile de daha çok bilgilendirici mesajlar üretildiği söylenebilir.

Tablo 8
Mesajın Tonu

Mesajın Tonu	Olumlu		Olumsuz		Nötr		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
HAÇİKO	42	40,38	24	23,08	38	36,54	104	100
HAYKOD	22	52,38	4	9,52	16	38,10	42	100
HAYTAP	186	41,33	90	20,0	174	38,67	450	100

Tablo 9
Hak Mücadelesinde Hayvanın Türü

Hak mücadelesinde Hayvanın Türü	HAÇİKO		HAYKOD		HAYTAP	
	n	%	n	%	n	%
Köpek	39	37,50	18	42,86	91	20,22
Kedi	20	19,23	14	33,33	17	3,78
İnek	2	1,92	0	0	15	3,33
Eşek	0	0	1	2,38	8	1,78
At	0	0	1	2,38	1	0,22
Kuzu	0	0	0	0	9	2,00
Kuş	1	0,96	0	0	3	0,67
Leylek	0	0	0	0	1	0,22

Hak mücadelesinde hayvanın türü açısından bir değerlendirme yapıldığında her üç örgüt bağlamında da köpeklerin ön plana çıktığı görülmektedir. Türkiye kamuoyunun gündem maddelerinden bir tanesi olan köpekler bu bağlamda oldukça önemlidir. Nitekim Türkiye'de sahibi bulunmayan ve sokaklarda yaşayan yüzbinlerce köpek bulunmaktadır. Bu köpeklerin niceliksel artışı kent yaşamında tepkilerin yoğunlaşmasına neden olmaktadır. Özellikle sosyal medya ortamlarında hashtag aktivizmi yoluyla #cocuklarolmesin, #sokakkopekleriuyutulsun gibi paylaşımlarla hayvanların toplatılması talep edilmektedir. Fakat hayvanların sayısının oldukça fazla olması nedeniyle uyutulması bir başka ifade ile öldürülmesi talep edilmektedir. Örgütlerin dolaşıma soktukları içeriklerde sahipsiz köpeklerin sorumluluğunun belediyelerde olduğu, hayvanların kısırlaştırılması ve barınaklarda bakımının yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Hayvan satın alınması yerine sahiplendirilmesi yüreklendirilmektedir. Dolayısıyla paylaşımlarda bir tür olarak köpeklerin ön plana çıkması, hayvan haklarını gözetmeyen toplumsal kesimlerin yoğun propagandasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de hayvanlarla ilgili tepkinin yönünü incelediğimiz yukarıdaki tabloda HAÇİKO ve HAYTAP açısından niteliksel bir değerlendirme yapmak mümkündür. HAÇİKO tepkisini büyük ölçüde tekil insanlara yönlendirmektedir. Burada hayvanın olumsuz koşullara itilmesine neden olan kişilere dikkat çekilmekte, suç duyurusunda bulunmakta insanlar da bu aktivizme davet edilmektedir. HAYTAP ise siyaset kurumuna dikkat çekmektedir. Bir yasal düzenlemenin yapılması ya da bir yasal düzenlemenin uygulanmasında yaşanan sorunlara dikkat çekilmeye çalışılmaktadır. Böylece takipçiler nezdinde bir kamuoyu baskısı yaratılarak gerekli düzenlemelerin uygulanması ya da yeni düzenlemelerin yapılması için paylaşımlar dolaşıma sokulmaktadır.

Sonuç

Hayvan hakları son yılların dikkat çekici meselelerinden birisini oluşturmaktadır. Felsefi tartışmaların batı literatüründe olgunluk düzeyine ulaştığı görülmektedir. 1980'li yıllarla birlikte hayvan haklarını önceleyen çeşitli toplumsal hareketler ve sivil oluşumlar da belirgin hale gelmeye başlamıştır. Batıdaki bu durum Türkiye

Tablo 10
Tepkinin Yönü

Tepkinin Yönü	HAÇİKO		HAYKOD		HAYTAP	
	n	%	n	%	n	%
Siyaset kurumu	5	4,81	2	4,76	19	4,22
Tekil bireyler	26	25,00	3	7,14	8	1,78
Belediyeler	3	2,88	1	2,38	5	1,11

coğrafyasına da sirayet etmiş, 2000'li yıllarla birlikte etkili olmaya başlamıştır.

Türkiye'de hayvan haklarının yeterli düzeye ulaştığını söylemek mümkün görünmemektedir. Her ne kadar anayasanın 56. maddesi çevreyi geliştirmeye yönelik bir düzenleme olsa da hayvan hakları hususunda yeterli değildir. Hayvanların Türkiye'deki durumuna dair en geniş kapsamlı düzenleme ise 2004 yılında yapılmıştır. Buna göre 5199 sayılı kanun hayvanları korumayı çağdaşlığın bir göstergesi olarak ele almıştır. Ancak yasal düzenlemeler olsa da uygulamada pek çok sorunun varlığını sürdürdüğü görülmektedir. En başta belediyeler görev ve sorumluluklarını yerine getirmemektedir. Bu durum Türkiye'de hayvan hakları mücadelesi yürüten sivil toplum örgütlerinin toplumsal mücadele içerisinde görünürlüğüne daha belirgin kılmaya başlamıştır. Öyle ki, sokaklarda yaşayan ve sahibi bulunmayan yüzbinlerce hayvan, sıradan yurttaşın bakımına terk edilmiştir. Böylesi bir durum özellikle kent yaşamında hayvanların refahı açısından oldukça sorunlu durumlarla karşılaşılmasına neden olmaktadır.

STÖ'ler hayvan haklarına dair sorunlara dikkat çekmek amacıyla son yıllarda yeni iletişim teknolojilerini geniş toplum kesimlerine ulaştırmak amacıyla yoğun bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Bu çalışmada amaçlı örneklem yoluyla Türkiye'de bir sosyal medya uygulaması olarak Instagram üzerinden HAÇİKO, HAYKOD ve HAYTAP'ın bu ortamları kullanımları analiz edilmiştir.

Bir görsel platform olarak Instagram'da STÖ'ler bu mecrayı hayvanların maruz kaldığı şiddeti görünür kılmak, kamu otoritelerini, takipçileri harekete geçirmek için aktivist amaçlarla kullanmaktadır. Kimi zaman hayvanların maruz kaldığı olumsuzluklar sosyal medya ortamlarında görünür hale geldikçe sonuç alınması açısından olumlu etki yaratabilmektedir. Bu nedenle örgütler, Türkiye'nin herhangi bir coğrafyasında yaşanan olumsuzluğu yer belirterek geniş takipçi kitlesine ulaştırabilmektedir. Örgütler bu platformu ayrıca bağış toplama aracı olarak görmektedir. Sık

sık destek talebinde bulunan örgütler, sosyal medya ortamlarını kaynak artırma aracı olarak değerlendirmektedir. Nitekim HAYKOD'un paylaşımlarının neredeyse yarısı bağışlara dairdir ve bu şekliyle diğer STÖ'lerden ayrılmaktadır. Hayvanlara, onların haklarına ve örgütlerin yaptıklarına dair bilgilendirici içerikler de örgütler tarafından yaygın bir şekilde dolaşıma sokulmuştur. Hayvan hakları bağlamında vejetaryen ya da vegan yaşam tarzının örneklemedeki üç örgüt içerisinde yalnızca HAYTAP tarafından dile getirilmesi dikkat çekicidir. STÖ'ler büyüdükçe onların toplum nezdindeki imajından faydalanmak isteyen pek çok şirket iş birliği içerisinde girmektedir. Örneğin HAYTAP Türkiye'nin hayvan hakları konusundaki bilinirliği yüksek örgütlerden birisi olması nedeniyle pek çok kuruluşla iş birliği yapmıştır ve buna benzer içerikler çokça kez dolaşıma sokulmuştur.

Bir sosyal medya ortamı olarak Instagram platformunun özelliklerinin örgütler tarafından etkin bir şekilde kullanılmaya çalışıldığı söylenebilir. Araştırma döneminde en çok paylaşımı HAYTAP yapmıştır. Örgütlerin platformun biçimsel özelliklerinin aktif bir şekilde kullanıldığı fotoğraf/görsel, video, çoklu gönderi, link kullanımı gibi özelliklere yer verdikleri bulgulanmıştır. Sosyal medya ortamlarının önemli özelliklerinden bir tanesi de etkileşim düzeyidir. Örgütlerin takipçileri ya da takip etmese dahi platformun kullanıcıları tarafından beğeni alması, yorum yapması hem örgütlerin etkileşim düzeyini artırmakta hem de görünürlüklerini, bilinirliklerini, dikkat çekmek istedikleri konuya dair sivil toplumcu kimliğinin ön plana çıkmasını sağlayabilmektedir. Araştırma döneminde HAYKOD dışında HAÇİKO ve HAYTAP'ın kullanıcıları etkileşime teşvik ettikleri söylenebilir.

STÖ'lerin hayvanın durumuna dair getirdiği eleştirilerin yönü açısından örgütsel farklılaşmaların olduğu görülmüştür. STÖ'ler toplumdaki bir sorunu dönüştürmek, kamusal farkındalık oluşturmak ve istem ve taleplerini gerçekleştirmek için toplumsal mücadeleyi yürütürler. Bunun başlıca yönü ise siyaset kurumunu dönüştürmektir. Örgütler içerisinde bir tek HAYTAP bu konuda diğer STÖ'lerden ayrılmıştır. Bir yasanın değişmesi, ya da doğru bir şekilde

uygulanması, toplumsal farkındalığın yaratımında HAYTAP diğer örgütlerden ayrılmaktadır. HAYKOD bu konuda yeterli farkındalığı yaratamamıştır. HAÇİKO ise hayvanın maruz kaldığı olumsuzluklar üzerinden tekil bireylere yönelik bir aktivizm pratiğine öncelik vermiştir.

Sonuç olarak Türkiye'de geniş toplum kesimlerine ulaşmak isteyen STÖ'ler sosyal medya uygulamalarını genel medya stratejilerinin ayrılmaz bir parçası haline dönüştürmüştür. Sosyal medya ortamlarının sağlamış olduğu imkanlar hayvanların maruz kaldığı kimi olumsuzlukların bertaraf edilmesine katkı sunmaktadır. Son yıllarda sahibi bulunmayan ya da sokağa terk edilen hayvanların toplatılarak öldürülmesine yönelik oluşmaya başlayan kamuoyuna karşı hayvan koruma örgütlerinin sıkça gündeme geleceği aşikardır. İnsan ve hayvan arasındaki ilişkiye hak mefhumu çerçevesinde yaklaşıldığında; kısırlaştırma, hayvan koruma barınaklarını geliştirme, satın alma yerine sahiplendirme üzerine daha çok düşünülmeli ve politika üretilmelidir. Mevcut haliyle sahipsiz hayvanların popülasyonu her ne olursa olsun toplatılarak öldürülmeleri hayvanların yaşam hakkının ihlalidir.

Kaynaklar

Aybay, A. (2016). Çevre ve hukuk. R. Keleş (Editör), *İnsan çevre toplum* (ss. 361-372). İmge Yayınları.

Baumans, V. (2004). Use of animals in experimental research: an ethical dilemma? *Gene Therapy*, 11(1), 64-66.

Childe, G. (1958). *Man makes himself*. Mentor Books.

Cılızoğlu, G., Çetinkaya, A. (2016). Sivil toplum örgütlerinin Instagram kullanımı. *Asos Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(27), 161-181.

Descartes, R. (2010). *Yöntem Üzerine Konuşma*. Bulut Yayınları.

Donaldson, S., & Kymlicka W. (2016). *Zoopolis*. Koç Üniversitesi Yayınları.

Dondurucu, Z. B. (2023). İnsan hakları hareketi bağlamında Uluslararası Af Örgütü'nün Instagram'da iletişim süreci. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 37, 143-167.

Ergün, E. (2020). Ruhsuz makine: Hayvan. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 441-456.

Ertan, B. (2015). Hayvan hakları. A. Çoban (Editör), *Yerel yönetim, kent ve ekoloji* (ss. 377-397). İmge Yayıncılık.

Fazlıoğlu, İ. (2004). İki ucu müphem bir köprü: 'Bilim' ile 'tarih' ya da 'bilim tarihi'. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2(4), 9-27.

Francione, G. L. (2020). *Why veganism matters*. Columbia University Press.

Guo, C., & Saxton, G. D. (2014). Tweeting social change: How social media are changing nonprofit advocacy. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 43(1), 57-79.

Haçiko (2024, Ocak 27). Hakkımızda. <https://haciko.org.tr/kurumsal/hakkimizda-11.html>

Horta, O. (2010). What is speciesism?. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 23, 243-266.

Haykod (2024, Ocak 27). Hakkımızda. <https://www.haykod.org/hakkimizda/>

Haytap (2024, Ocak 30). Manifestomuz. <https://www.haytap.org/tr/kurumsal/manifestomuz>

Hayvanları Koruma Kanunu. (2004). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5199-20100611.pdf>

Jordana J, G., & Dorothy E, L. (2019). From clicktivism to hacktivism: Understanding digital activism. *Information and Organization*, 29(3), 1-45.

Kant, I. (1997). *Lectures on Ethics*. Cambridge University Press.

- Keleş, R., Hamamcı, C., & Çoban, A. (Editörler), (2015). *Çevre politikası*. İmge Yayınları.
- Köybaşı, S. (2022). Hayvan hakları: Mülkiyet, eşitsizlik, hukuk. D. Bayındır, & M. Yıldırım (Editörler), *Ekoloji*. (ss. 337-357). Tellekt Yayınları.
- McNutt, J.G. (2018). Advocacy, social change and activism: Perspectives on traditional and electronic practice in a digital World. McNutt, J.G. (Editörler), *Technology, Activism, Social Justice in a Digital Age* (ss. 9-21). Oxford University Press.
- National Library of Medicine (2023, Temmuz 18). Recognition and Alleviation of Pain in Laboratory Animals. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK32655/>
- Nesanır, N. (2006). Türkiye'de henüz çözülemeyen bir sorun: Kuduz riskli temas olguları. *STED/ Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 15(12), 202-206.
- Regan, T. (2007). *Kafesler Boşalsın*. İletişim Yayınları.
- Riffe, D., Racy, S., & Figo, F. G. (2005). *Analysing media messages*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Ritzer, G. (2011). *Toplumun Mcdonaldlaştırılması*. Ayrıntı Yayınları.
- Sağlık Bakanlığı (2024, Ocak, 7). Kuduz. https://hsgmdestek.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoonotik-vektorel-hastaliklar-db/zoonotik-hastaliklar/2-Kuduz/6-Rehberler/Kuduz_Profilaksi_Rehberi.pdf
- Shaw, Meghan N., William T. Borrie, Emily M. McLeod, & Kelly K. Miller. (2022). "Wildlife photos on social media: A quantitative content analysis of conservation organisations' Instagram images" *Animals* 12(14), 1787. <https://doi.org/10.3390/ani12141787>
- Singer, P. (2018). *Hayvan Özgürleşmesi*. Ayrıntı Yayınları.
- Sivitanides, M., & Shah, V. (2011). The era of digital activism. *Conference for Information Systems Applied Research* 4(1842), 01-08.
- Statista (2024, Şubat 25). Leading countries based on Instagram audience size as of January 2024. <https://www.statista.com/statistics/578364/countries-with-most-instagram-users/>
- Şivil, B.Y., & Yengin, D. (2021). Kurumsal kimlik aracı olarak Instagram kullanımı: Tog ve Tofd örnekleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 41-58.
- Tamzok, H., Kük, M., & Çobanoğlu, N. (2013). Hukuki ve etik boyutlarıyla sokak hayvanları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 245-280.
- TÜİK (2024, Şubat 11). İl bazında gayri safi yurt içi hasıla. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2021-45619#:~:text=il%20düzeyinde%20cari%20fiyatlarla%20GSYH,4%20pay%20ile%20izmir%20izledi>
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/illeridaresi/Mevzuat/Kanunlar/Anayasa.pdf>
- Vegh, S. (2003). Classifying forms of online activism: The case of cyberprotests against the world bank. M. McCaughey, & M. Ayers (Editörler.), *Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice* (ss. 71-95). Routledge.
- Voslárová E., & Passantino A. (2012). Stray dog and cat laws and enforcement in Czech Republic and in Italy, *Annali dell'Istituto superiore di sanità*, 48, 97-104.
- Waldau, P. (2011). *Animal rights*. Oxford University Press.
- Wenzer, G. (2000). *Animal Rights, Human Rights*. Toronto University Press.

World Population Review (2024, Şubat 8). Largest Cities by Population 2024. <https://worldpopulationreview.com/world-cities>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

The academic understanding of non-human life goes by many different names. This understanding can sometimes be referred to as animal rights to emphasize a similarity to human rights. Sometimes it is referred to as animal liberation and sometimes as animal advocacy. Whatever the name, the intersection point of these concepts is basically that non-human life has value.

This study analyzes the usage of Instagram, a social media application, by organizations advocating for animal rights in Türkiye. Instagram is a social media platform that has become very popular in recent years. It has reached 2 billion users in 11.2 years since its establishment. With 57.1 million users, Turkey is the 5th country with the highest number of Instagram accounts in the world (Statista, 2024). Instagram was chosen as the subject of the research because it is both a popular platform and users in Turkey actively participate in these channels. Accordingly, a descriptive study was conducted by revealing the practices, similarities and differences in the use of this medium by animal rights organizations.

The research population of the study consists of non-governmental organizations that advocate for animal rights in Turkey. There are many NGOs and associations that advocate for animal rights at national and local level in Turkey. However, since it was not possible to examine all organizations, purposive sampling technique was used. The purposive sampling technique allows in-depth study of situations that are believed to be have rich in information. In this sense, purposive sampling methods are useful in discovering and explaining phenomena and events in many situations (Yıldırım and Şimşek, 2018: 118). Using the purposive sampling technique, three organizations were

selected that operate nationally and actively use social media applications. These organizations are NGOs named HAÇİKO, HAYKOD and HAYTAP.

The content analysis method was used in the study. In content analysis, the data collected are used to identify what are typical patterns and characteristics and to identify important relationships between the content attributes under study. The validity of the results of the study is enhanced if the categories and rules are conceptually and theoretically sound and reliably applied (Riffe et al., 2005: 3). The researcher measured the validity and reliability of the research by having the coding table coded twice by himself at different times and once by a researcher with a doctoral degree in communication. After the preliminary analysis, uncertainties were eliminated and the final table was reached. After the coding process, the inter-coder agreement between the coders was calculated as 95.3%. Certain criteria were taken into account when creating the coding table. The topic category was derived by the researcher based on 596 Instagram posts circulated by the organizations during the three-month research period. As a matter of fact, in content analysis, topics can be created based on the unit of analysis.

On Instagram as a visual platform, NGOs use this medium for activist purposes to make the violence against animals visible and to mobilize public authorities and followers. Sometimes, as the negativities that animals are exposed to become visible in social media environments, it can have a positive effect in terms of achieving results. For this reason, organizations can convey the negativity experienced in any geography in Turkey to a wide audience by specifying the location. Organizations also see this platform as a fundraising tool. Organizations that frequently ask for support use social media as a fundraising tool. As a matter of fact, almost half of HAYKOD's posts are related to fundraising, which distinguishes it from other NGOs. Informative content about animals, their rights and the work of the organizations was also widely circulated by the organizations. As NGOs

grow, many companies that want to benefit from their image in the eyes of the public collaborate with them. For example, HAYTAP is one of the most prominent animal rights organizations in Turkey and has collaborated with many other organizations, and similar content has been circulated many times.

It can be said that the features of the Instagram platform as a social media environment are being used effectively by organizations. HAYTAP made the most posts during the research period. It was found that the organizations actively used the formal features of the platform such as photos/images, videos, multiple posts and links. One of the important features of social media environments is the level of interaction. The fact that organizations are liked and commented on by their followers or users of the platform, even if they do not follow them, not only increases the level of interaction of the organizations, but also increases their visibility, awareness and the prominence of their civil society identity on the issue they want to draw attention to. It can be said that during the research period, apart from HAYKOD, HAÇİKO and HAYTAP encouraged users to interact.

It has been observed that there are organizational differences in terms of the direction of the criticisms brought by NGOs regarding the situation of animals. NGOs engage in social struggle to transform a problem in society, to create public awareness and to realize their demands and wishes. The main aspect of this is to change the political institution. Only HAYTAP differs from other NGOs in this regard. HAYTAP differs from other organizations in changing a law or implementing it correctly and creating social awareness. HAYKOD has not been able to create enough awareness on this issue. HAÇİKO, on the other hand, has focused on activism for individuals based on the negativities that animals are exposed to.

In conclusion, NGOs in Turkey that want to reach large segments of society have turned social media practices into an integral part of their overall media strategies. The opportunities provided

by social media environments contribute to the elimination of some of the negativities that animals are exposed to. It is obvious that animal protection organizations will frequently come to the agenda against the public opinion that has started to form in recent years for the collection and killing of animals that have no owners and are abandoned on the streets. When approached within the framework of the concept of rights between humans and animals; sterilization, development of animal protection shelters, adoption instead of purchase should be considered more and policies should be produced.

Yazar Bilgileri

Author details

“(Sorumlu Yazar **Corresponding Author**) Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi İletişim Fakültesi, selcuk.cetin@yobu.edu.tr, Orcid: 0000-0002-2110-0874

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar Supporting-Sponsor

Institutions or Organizations:

Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır. None

Çıkar Çatışması

Conflict of Interest

Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. None

Kaynak Göstermek İçin

To Cite This Article

Çetin, S. (2024). Türkiye'de hayvan hakları mücadelesi yürüten sivil toplum örgütlerinin Instagram kullanımları: HAÇİKO, HAYKOD ve HAYTAP örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (67), 161-178. <https://doi.org/10.47998/ikad.1472263>